

John Milton i, a la dreta, Walt Whitman són dos grans poetes que aquesta temporada han tingut obres traduïdes al català ARXIU

culturals contra la literatura religiosa, sapiencial i transcendent, instal·lats al país durant la postguerra i accentuats amb l'arribada de la democràcia. I, en el cas de Whitman, els prejudicis estètics, completament injustificats, contra la literatura modernista que van prendre amb l'eclosió del noucentisme i la insistència excessiva en la tradició, l'ordre i l'artificiositat.

El gran poema anglosaxó

Milton va creure que la tradició literària d'Anglaterra no disposava d'un autèntic poema epicofundacional perquè Edmund Spenser havia deixat la seva *Faerie Queene* incompleta a l'hora de la seva mort, el 1599. L'ambició literària de Milton el va dur a autoencarregar-se l'escriptura del gran poema fundacional del poble anglosaxó. Primer va jugar amb la idea d'una recreació de la vida i les proeses del rei Artús. Mentre rumiava sobre les possibilitats poètiques de les gestes del rei Artús, estava escrivint algunes escenes d'una tragèdia basada en la història de la caiguda d'Adam i Eva.

Finalment va descartar el rei Artús i va reconduir la tragèdia que duia entre mans cap a l'èpica en vers per acabar amb un poema magistral en gairebé onze mil pentàmetres iàmbics dividit en dotze llibres, *El paradís perdut*. En definitiva, Milton va utilitzar el pretext del relat bíblic del Gènesi per escriure el gran poema èpic de la lite-

ratura en llengua anglesa. Per això, per mitjà de la història d'Adam i Eva, Milton toca una infinitat de qüestions que cauen fora de la temàtica estrictament religiosa del desacatament, el càstig diví i la providència, qüestions com ara la guerra civil, la legitimitat del poder, la llei, la vida i la mort, l'amor, la igualtat, la llibertat humana, la revolta, el compromís, la lleialtat, la traïció, l'ordre de la natura i l'univers, l'ordre social, la consciència moral...

La situació de Whitman és molt més complicada. Va ser traduït al català per primera

La cadena de l'èpica: Homer, Virgili, Dant, Milton i Whitman

vegada per Cebrià de Montoliu i publicat a la Biblioteca L'Avenç el 1909. Amb aquest gest la cultura catalana es va situar al costat de la francesa, la russa o la italiana que, en aquells moments, també estrenaven traduccions de Whitman. Després, la recepció de l'obra de Whitman a Catalunya es va veure greument afectada pel rebuig frontal del noucentisme, fins al punt que l'adjectiu *whitmanià* té connotacions clarament negatives d'excessiu, retòric, antiquat, deixatat, informe, il·lumi-

nat... Fins i tot, autors de la talla d'Agustí Bartra han estat penalitzats per la crítica del país per la seva associació amb l'obra de Whitman!

Pels prejudicis dels noucentistes hem hagut d'esperar exactament 105 anys per poder tenir, a la fi, una versió integral de *Fulles d'herba* en català. Incomprendiblement, Catalunya va passar de ser un dels primers països a reconèixer Whitman a ser un dels últims. Per això la nova traducció ha vingut de la mà d'un membre destacat de les generacions més joves de la comunitat poètica catalana, que ha tingut la valentia de llegir Whitman sense manies i sense apriorismes de cap tipus. I la resta de lectors hauran d'acceptar la invitació de Jaume C. Pons Alorda per descobrir el continent poètic que s'anomena Whitman. Un poeta grandios, vitalista, humà, intel·ligent, savi, ambiciós, profund, sensible, solidari, creatiu... que es va proposar la immensa tasca de retratar la seva vida sencera, la vida del seu país nounat, la vida de la seva època i, de passada, *sub specie aeternitatis*, tota la condició humana. I, per Déu, que ho va aconseguir! Harold Bloom ho diu fins a la sacietat: "Ho sapiguem o no, tots som fills de Whitman."

Milton i Whitman, dos referents indispensables i absoluts, que honoren qualsevol cultura que els integri al seu sistema literari mitjançant la traducció, i més encara si són traduccions de la magnitud de les de Josep M. Boix i Selva i Jaume C. Pons Alorda. *